

Lawrence Kohlberg (1927-1987) i el judici moral

Lawrence Kohlberg és l'autor clàssic del constructivisme psicològic i l'hereu més clar de Piaget pel que fa a l'anàlisi de la psicologia moral. Quedi clar, però, que **Kohlberg va elaborar una teoria purament formal del raonament moral**. No és cap moralista, ni pretén dir què està bé (ni què està malament). No proposa regles en concret, ni predica què cal fer per ser honest, sinó que vol estudiar com funciona la capacitat de judici en l'àmbit de la moralitat.

El que li interessa en l'estudi de la moralitat és *la forma* de la moralitat, val a dir, com es van produint les successives reestructuracions del pensament que porten a resoldre més quantitat de conflictes i a prendre en consideració més punts de vista, de manera que el judici moral es vagi fent cada vegada més complex. De la teoria de Kohlberg no en deriva de cap manera que una persona que es troba en un estadi moral més baix sigui falsa o inautèntica; una persona poc evolucionada moralment pot tenir un interès genuí per ser honest, per captenir-se moralment, etc. La teoria dels estadis de Kohlberg ens permet copsar com veu el món des del seu lloc propi, des de la seva pròpia perspectiva, gent molt diversa... Algú pot ser, per exemple, un creient acrític d'alguna religió purament convencional (i per tant un individu moralment heterònom), però això no significa que aquest algú sigui deshonest...

Poso un exemple una mica més extens: alguns catalans (bé; com a mínim alguns!), tenim a la família una vella tieta soltera, superconservadora, monàrquica. Una dona que llegeix *La Vanguardia* perquè a casa seva ja la llegien fa cent anys, que és missaire i que detesta els immigrants; però que, al mateix temps compra pastissos cada diumenge, és sòcia de Caritas, és superpatidora amb totes les malalties de la família i adora els nebots del seu germà. Que aquesta tieta sigui un personatge d'Estadi 3 i que visqui exclusivament d'acord amb el que altres (les persones més properes) esperen que faci (i que no es permeti mai a si mateixa d'allunyar-se un borrall respecte al tòpic cursi i antiquat, però que ella considera 'de bon gust')... no significa que sigui dolenta. Des del punt de vista de la psicologia, algú pot ser perfectament convencional, perfectament estereotipat, i també perfectament honest en el seu convencionalisme. Ningú de l'Estadi 6 es pot sentir 'superior' a la tieta Florència; simplement se sentiria 'diferent'. Per a Kohlberg, algú de l'Estadi 6 veuria la realitat d'una manera molt més complexa, sense tants esquemes rígids de classe o de formació cultural, però no seria de cap manera 'millor'.

El que diferencia els individus d'un Estadi o d'un altre és la seva forma de pensament, el seu enfocament, no la seva honestedat. Tant algú de l'Estadi 3 com algú de l'Estadi 6 creu en la justícia i la reconeix com a valor moral. Tant algú de l'Estadi 3 com algú de l'Estadi 6 s'esforça a ser just: el que passa és que ambdós entenen per 'justícia' coses diferents. I de vegades la tieta Florència, tot i ser una dona amb un punt amargat, pot tenir una lucidesa terrible.

En tot cas ha de ser la filosofia, i no la psicologia, la que indiqui perquè algú de l'Estadi 6 (nivell postconvencional) amb més autoexigència moral és 'millor'. D'aquí que Kohlberg sigui un kantià: la orientació moral ens ha de portar a elaborar imperatius categòrics i a considerar les persones com a finalitats (i no com a instruments). La justícia –i no la utilitat, posem per cas– és superior perquè és més universal, però de sentiments morals en té tothom i l'element moral (en tant que 'haver de ser') forma un 'bucle' amb l'element cognitiu (amb el que 'és'). D'aquí que Kohlberg reconeix obertament que ell cau en fal·làcia naturalista, cosa que no li importa gaire.

La teoria de Kohlberg és purament formal: el que diu és que **l'àmbit moral implica un judici actiu**, que **té una estructura cognitiva definida**. Kohlberg no és emotivista: un judici moral no és un estadi emotiu (infantil o adult...), sinó una forma de situar-se davant la realitat lògicament i de conèixer-la.

Per a Kohlberg hi ha un **paral·lelisme entre el judici lògic i el judici moral**. El judici moral té una determinada forma característica que resulta paral·lela a la forma del judici intel·lectual del nivell corresponent. En definitiva, un judici moral implica una sèrie d'operacions de raonament lògic que difereixen segons els diversos graus de desenvolupament dels individus. El desenvolupament moral es dona en una seqüència (preconvencional/convencional/postconvencional) que integra els estadis inferiors en els superiors, en conservar-los com a components de cada nova estructura. El fet que el nivell més alt conservi el més baix (tot i que d'una manera parcial) explica que el moviment del pensament moral tingui habitualment una direcció irreversible cap a amunt.

Cognitivament puc saber que una cosa és bona i, en canvi, no fer-la, o fer el contrari del que crec que hauria de fer. Que la moralitat de principis sigui la més avançada no significa necessàriament que les persones capaces de raonar d'acord a principis sempre ho facin així. El dirigent d'una ONG supersolidària pot ser terriblement egoista, ressentit i *borde* quan li neguen una subvenció. I l'executiu més superagressiu i *pluquam* neoliberal pot tornar-se brutalment tendre quan als quaranta-i-molts anys s'enamora d'una noieta més jove, *pastanaga* i votant d'Iniciativa Per Catalunya. La vida és així de complicada. Ser capaç de raonar amb una determinada complexitat no vol dir que sempre siguem raonadors complexos. Hi ha moments en què alguna desorganització cognitiva, emotiva, desiderativa, etc., enterboleix el judici moral. Els *hooligans* del futbol (o de la política) en serien un bon exemple. L'estadi moral resulta un bon *predictor* de l'acció moral, però hi poden haver altres elements a considerar.

En tot cas, dues característiques del nivell superior de raonament són rellevants i importants a retenir: la universalitat i la reversibilitat dels judicis. Les persones més formades moralment van abandonant les intuïcions subjectives, els dogmes i els mites. La seva fonamentació de la moral no és intuïtiva sinó conceptual. Quan Kohlberg parla de 'moralitat madura' és perquè considera l'home com a finalitat. I per això la moralitat kantiana (la perspectiva de la justícia) estarà per sobre de la perspectiva de la felicitat utilitarista.

Bibliografia:

Lawrence Kohlberg: *De lo que es a lo que debe ser. Cómo cometer la falacia naturalista y vencerla en el estudio del desarrollo moral*. Buenos Aires: Prometeo Libros, Buenos Aires, 2010. Estudio preliminar de María Rosa Michel